

2007

شماره نمبر 13

kcskalam@gmail.com; kcs_kalam@yahoo.com

⇒ ⇐

11

http://www.geocities.com/kcs_kalam

0946-830753

اداریه

چیف جسٹس افتخار چوبدری این معطلی... وکیلان ما آ گیلہ

جنرل پرویز مشرف صابہ سپریم کورٹاں چیف جسٹس افتخار چوبدری معطل کیت. اسین نوکریاں وخت پا دروش پرہ جرنیل صابہ آس رہ کتیک الزامونہ شا آس وخت ما میمیجہ معطل کیر. اسین معطلی رہ تمام قوم خپہ تھی. وکیلانہ ترے اپوزیشن آ پا احتجاج شروع کیت. این جج صاب ما اسین ڈیٹریان وجہ تھی تمام قوم خوشال تھی. ان کتیک فیصلہ بار نرتیاں کیت. لکھ اسٹیل ملاں فیصلہ، خلقاں چھار ہوگین کیر سرکیری مشینری آں خلاف سوموٹو ایکشن ترے روغاً مئ جرگاً دہ لیکیٹریان داگ وغیرہ. آس ما علاوه ائے کہ ٹیمہ چیف جسٹس ہو ترے تن تھی باد ان زرگونہ مؤخر کرآل کیسونہ آن فیصلہ کیر.

بآر خلق این منت اون آن حکومتاں خلاف فیصلہ دیش تیتھی حکومتہ آس معطل کیر. ائے ایتهاۓ نظر بند تھو. آس سہ کومی میلاؤ نہ ہوبانت. اسان لوگوٹور اسکول پھر نہ بچبنت. اسان وکیلان آس سہ میلاؤ نہ ہوبائی. کتیک دوسرے میشن پنجاپاں وزیر اعلیٰ پرویز الہی آ جلسہ کیر. این جلسہ مئ تن کتیک گنال وکیلان ما علاوه سرکیری ملازمین، پراسیکیوشن آفسران ترے پٹواریاں بیائے اون خلق این تاثر گینے اون وکیلان چیف جسٹس آں خلاف ریفارنسیں حمایات کرئ۔

دی دیش کہ تمام اوطن مئ وکیلانہ ترے سیاسی پارٹیاں احتجاج شروع کیت. بھاولپوراں آ ججہ استعفی پا دیت. شریف الدین پیرزادا حکومتیں دیش تھی چیف جسٹس آن خلاف پیش ہوگ ما انکار کیت. حالانکہ ائے وزیر اعظمان مُشیر پا تھو. آس ما میمیجہ خالد انورہ ترے فخرالدین جی ابراهیمہ پا انکار کیت. حکومتہ سیاسی کارکنان این دھڑادھڑ گرفتاریاں شروع کیت اون احتجاج نہ کرئ تھا. اسلام آباد مئ ایمرجنسی این صورتحال تھی. جمعاں دوسرے چیف جسٹس آن پیشیاں موقاً رہ پولیسہ مظاہرین رہ آنسو گیس چھوری ترے لانھی چارج کیر. هار جمھوری اوطن مئ مظاہرہ عوامان حق. پرہ مਊں حکومات جمھوریت داعوہ پا کرینت ترے اظہار رائے رہ پابندی پا شینت. حکومتہ جیو ٹی وی آن لائے پروگرام "آج کامران خان کرے ساتھ" رہ پابندی شیئ. جمعاں دوسرے پیشی آن موقاً رہ جیو ٹی وی آن دفتر رہ پا حملہ کا توڑ پھوڑ کیر. ائے کہ قسمیں جمھوریت تھی اون عوامان احتجاج رہ پابندی تھی. اظہار رائے کوم نہ کرینت. کوم کروگ دیانت تام گی جیل شی تلت. میڈیا صحیح کوریج نہ کریانت. کرنت ترے بی تأس رہ حکومتاں مانوچ حملہ کرنت ترے پابندی شجینت. وکیلان ما آ پوس کرنت آمہ ڈاکٹر عبدالقدیرین کیر حکومتاں خلاف احتجاج کا نہ کیر؟----- کیک سہ مون بلکہ عالم اسلامان ہیرو نہ آش آ?

کو تسان تعلق وکلاؤ برادری سہ نہ آش ترے ججات تعلق اسون برادری سہ آش.

کوئیں لِگ لیٹاں داغ شار نه هوئ

چُتھیل: شمس الرّحْمَن گلوی، کارگلو، کalam

خلک رو گھینش ترے شیر چانش. هیکوریں
زانگ دور کرنش.

نه پشآل آک دی که کاش وانش. آک دیاں
جولالگ ما نه دمنش. میش میش بیت مننش.
دیدان کا نه لسن. بار بار وخت آ باگ گھینش.
بسان آش ترے آ دوس ارو خلک تانی لام ماک
جمع هی. این نیں کیر اوں آشوم کیں دیش
که بانالہ چوئ. مال کیں دیش که نی.
کالامیں درین تے تیں وخت مئ کولا آش. خلک
بار زیات نه آش این وجاده آم ملی مشوراً پا
گرنش. سلاً ده آ بات مننش ترے تن ره عمال
کرنش. جرگا مئ این فیصله هو اوں آشوم
کوئیں شی مال گی چوئ. کوئیں ته بار تھی
پره اُشوئیں کوئیں این چھلیں بی گھنہ هوئ.
ایں سین کالماں لام تھی چو چترالیں سینہ
شیت. روغ مانوج ان ره گا تسان لونی
هوگیں بھید تھی. بار هیکوران کمزور مانوج
ته ان ره سالہ چو تسون هیکور پھٹکان. این
نرے کیر اوں تم اسیں رینار برداش نه گروان.
کیکوں اللہ پاکین قدریتاں نشان برداش ما بارہ
تهو. دی پیشکہ بیلگ مانوج ان ره گا ترے
سے جوڑ وان ترے تسان بیلیگار شاروان. بار بار
اسان ائرہ لونی پا هوت. که چری لونی نه
هوت ته ترے لونی آں چھلائی ته هوئ. جنون
نشا نشا مئ لنگائی. سوچ فیکیران مانوج که
بیکھیر. کم اقل لروشات ته.

یہ تھا کہ کان قصہ چونڑن ائ بار غیمه ڈاک
تهو. ائ آ قصہ نات پرہ سیچکہ آ واقعہ
تهو. دنائی مئ عام ترے خوشیلی دوامو آشیں.
بار خلک ریتی سه زندہ گی لنگیں ترے بارئ
غیم ماک عمر کھیں. این واقعہ کسان بارا
مئ تھو سه کسان پو، داد، پیٹی، بوب، جا،
دوس، سیت، میش وغیرہ آش. ائ ہوئی مئ
آش. سجھ باوه کیش. باوه کا کتیک ما پا نہ
ہوش. عمریں خوشیلی مئ آش. نیم نیم
حالات پشنش. ائ ایچھلان انسان آش اوں
هار آک آس ما خوشال آش. وجود ماک
مضبوط هار قسمیں خلکان مقابله کریںش.
متاز نه آش. کھیکی مننش تھیں چھلان
آش.

ایں واقعہ کم سه کم داش ترے چوریش کالہ
میش هوت. اتهاں وخت مئ کشید کالام کہ
چھلان هوئ. خلک کہ چھلیں آش. تھیں
حال آج تھے پشت تہیں رین خلک آج
سوم تو هوت. ٹکار عاقدہ، وجود لرنش ترے آ
بات مننش. واقعات بار لنگاں پرہ اسان مثال
بار کم میلا هوئ. آ دوس ارو بسان سج
سجھ ہوش. هار دیش کہ خوشیلی آش.
خلک زرول همان اموش تلنیش یعنی ہمنیں
سختی ما آ حدائی لاش. نام نام تہ پالہ ونش.
درین دوسرے پوت چپہ کریںش. میر گیہ پشی

الله کے تھو. ارو ایں لام والا سلا سہ کوئیں پیش کے بچوگ خوشائی. فیصلہ ہو اؤں سوا مو تانی مال گی ان رہ چوئی. سوا مو آ دوس دوئی ماک اپان سما۔ ای پوت ٹی دوس ناطہ کیر. بسان تانی رینار فترانش. نام فونٹر پشنش. تم تازہ ونش. هار دیشکہ خوشیلی آش. دو دوس گا۔ ٹی دوس یائے تے امی خلک روان ہو. بانانہ رآشت. بانالیں عمر پا کہ باشان مزہ کریں. پرہ ایں نوں کم کے شئ سه شوخ لروشات تاسکے سہ بار زیات مزہ دیاں. ایچھلہ تم تھیں خلک اؤں تم بانآل سہ زیات مینہ کرنش تہ بانالیں عمر تام کہ تھیں چھلہ مزہ دیاں. لام والا سارہ دام نیکاش تے تام جیم کہ ھیلا باک پھشنش.

اوچات کھن لگ لگ اُشار۔ لگ لگ سان۔ پالے پالے ڈینڈ۔ لاثہار لاثہار جیشکور. رنگاں رنگاں ٹھوک. اجیب اجیب چومرین اقلائیں کھمن کے بیکھر کو برداش کرئی تہ. کولا کولا چمن تے گین گین کھیر تے ڈینڈ۔ چمن پھر گرُوگ یا ڈینڈاں سال اجیب اجیب شئ آ کوئیں ایں لگ لیٹ خالی نان. اسون بیشوگ مئی مانوش نشہ نشہ آشان. ایں بیت کہ کن تھا ارو

"کوئیں لگ لیٹاں سال لو نیاں بیلیگار کران شار اے"

"آتہ ھیکور کیشان هو الوجوگ جنون کہ تیپوت غاڑھ اے"

خوشیلی غیم ماک بدلاگ ربیان اختیار مئی تھی. هار فیصلہ اللہ پاک کران. غاپان علم

خاص مضمون

چُنڑیل : گل رحمان، آسان، کalam

لال رسم. آس چھوروگ پکار تھو. مثلاً مون ماہوار رسالہ "گاؤری" ماکہ اکتوبر آن ما مئی اداریہ باوآن لال رسم راکہ چھڑوت. تاس ما بعد جنوری ۲۰۰۷ آن شماراً مئی گاں عید تے قربینی آن عنوان دہ اداریہ موجود تھو. ان مئی پا مہ بعضی غلطیانیں دیش کہ قومان توجہ گرات. ایں چھلائی مہ تانی رسمونہ ماکہ بہتری گیاگیں کوشش کرنت.

ایں کیستان مہ سو فی صد زمہ وار نہ. پرہ دیگیراں پا مہ اسآن بعضی شئ تانی علاقاں رسم ما بارہ نہ جانت تیبھی اؤں سرود تے رو

ایں وخت مئی کالماں اکثر لار شی کalam کلچرل سوسائٹی این صفات پا ہوینت تے غیبات پا ہوینت. اسان وجہ بعضی ہواناں پوراں آ کیست تھو. اتهان کیست مئی این چھلہ منوت ارو "ماکہ این کیسٹین فرمائش کalam کلچرل سوسائٹی آن بام تھی تھی".

حقیقات تے سیچ جولاگ تہ ایں نو مہ اتهان کیست این فرمائش نہ کیت. امی لوکوٹورہ مون این خیال دہ پشات اؤں مہ تانی علاقہ آن رسم، رواج رہ تحقیق کرنت تے بعضی غلط رسمونہ خلق کہ اخکارہ کرنت اؤں ائی

اُون مو علاقاً مئ حقيقى شاعرآن موجود تهו.
تام مئ تهه مولانا عبدالحق مانکرآلی تے لعل
بادشاہ اپنا جاناً. تسون شعرونه ما عبرات
گِناً. نه تے بهی پختون شاعر رحمن بابا،
خوشحال خان خطک اُردو شاعرآن علام
اقبال، الطاف حسين حالی وغيره آں شعرونه
بیراً. تامه عشق سه پا کار ساتوت ورسره
تصوف تے قومی اتفاق پا نه اموشوت. تهون
بام تھی فرمائش هی تے یہ تھاکه تسون
اشعارآن نموناً داًباباً.

ایں مضمون مئ یہ تھاکه خصوصاً یوسف
صاب کہ این منت اُون کalam کلچرل
سوسائٹی تھاما نه ڈاوینت. مه تھا سه سیت
وال کرنت. مه تهون رینمائی کروگ دیانت.
تھے صرف اتیک کراً اُون مجازی عشقان
خول تھی بار که نکا. حقیقت شی لنگاً. ان
مئ تهون پا خار تھو تے کلچرین (رسم،
رواجین) پا ترقی ان مئ تھی.
مُون جیان رو این چھله پا تھو.

۱. ربه کیتھی مُون پیدا عبادتیں کیر
ایں شیطان هو تھی پیدا شرارتیں کیر
۲. یسون سیر تے شن آسمان
منت گان ریان فرمان

نوٹ : این باراً مئ سوئ که اطلاع تھوؤں
تانی موقف چُنڑی ماکہ لاءِ ما شائع گرنت.

مون علاقاً رسم. ائ نه ته ختم هوبان نه ئ
مه آس ختم هوگ دیانت. صرف اتیک بات
تهی اُون مه ان مئ پا رینار گیاگ دیانت. مئ
اپنا تانی چوانان کیست پورہ بُد. ان مئ بار
غلطیاً تھی. آک ته این اُون ان مئ رو بار
أبوٹ چاًت. رو آں الفاظ بار نامناسب تھو.
آس کانی مانوج تانی دُتر کرے نه بُج بانت.
ئیو اشپوؤان سیتے این کیست بیخی ناجائز
جاننت. خو بھی دیگر پا سوچ کرنت تے
آس مه تانی عام رو ما مختلف نه جاننت. تام
مئ پا آنگیرین لیٹ، پھلولان پھوڑ، ترچ،
ایچ، تلوگ، هکور، مینہ تے عشق سواً موجود
تهو. ایناں چھلائی این موجودہ کیست مئ پا
تهو. ان مئ آ کار بار ران پا ھوت. تن ده یہ
امی چوانان کہ شاباشی پا دیانت. سہ اینوں
آمہ بیخی نام طرز ایجاد کیت. آمہ تانی گاؤری
جب مئ توروالاتے اُردو، پختو روآن طرز ده
شعرونه چاًت. ائ پا گان کارنامہ. تے مُون
ایں روآن طرز ته پھرمال پا پنج شو دیر بدآل
ھوت. لگ هیران رو، الا، کھٹین هیران رو،
موجودہ رو تے عبدالحق مولئ صایس غزل این
بیتان ثبوت تھو. نام طرز تے شعرونه کلچر
یعنی رسم روآج مئ ترقی آں کار. آس ما
کومی انکار نه کریانت. ضرورات صرف این
بیت این تھی اُون شعرونه مئ تے غزل مئ
حقیقات پا ھوده. اینیں کیر مه تانی نام
چوانان که عرض کرنت تے اسون ذهن
حقیقتان بام که گراگ دیانت. سه اینچھله

چور فریق

چُنڑیل : ماسٹر شاہی ملک، جی بی ایس مٹلتان

اشو مٹلتان مئ چور فریق آباد ہوت۔ عظمت خانور، کُچکور فریق تھل تھی یات۔ جیگیور فریق راج کوٹ تھی یات۔ گیکھی چترالی فریق چترال تھی یات۔

ہار فریق یا اپان اپان کہ درین گیس۔ اولہ اشو ، بافار آباد کیت۔ پوپوتوہ مٹلتان آباد کیت۔ چوراً فریق آک دی مائ درین، ھنگال، بانال ڈا کیر۔ موٹو ہار فریق تان تانی حصان بھاگ استعمال کرنت۔ آک دیاں حصان مئ انگیرہ نہ دئ۔ والی سواتیں حکومت مئ ہار فریقہ تان تانی باگ

، ھنگال اپان پتہ استام لیکلی کیر۔ کاسین کیر اوں پتے نسل تان تانی باگ استعمال کرئ۔

کalam تباہ ہوان (نظم)

چُنڑیل : محمد نبی، اشورن، کalam

کalam میں دولات، ھنگال گی پنجیبی او
شینواریانہ گا
درین ٹیارت ترے باوا کرنت
کوم بھی غواگئ ترے ٹیکسی گینت
آ دوس درین لسی همسوس کرگ
دی باگ نہ لا سمو سوآتہ پا گرگ
کalam تباہ ہوان ان راک اتوشی غور پکار
میچوک چھلائی مشراناں پا احترام پکار
پکار

کalam تباہ ہوان ان راک اتوشی غور پکار
میچوک چھلائی مشراناں پا احترام پکار
کُمیٹی او ممبری آ شکل ده پانس سمنٹ
اخکارہ یا غریب، یتمیں مال سمنٹ
بار آک اپان کہ خدائی خدمت گار منت.
امانت تھیر کہ یائی خیانت ما نہ انکار کرنت
ہار آک آلیم تھو خو شیطان خطا کرنت
نہ منت کو اسین ماما کیش کوم تپوس
کرنت
کalam میں کیر مشراناں ہڑ پا گوکو کوستانہ گا

پیران قصہ

چُنڑیل : محمد سلیم، ثمر باغ، اتروڑ

بیلیگ تھی تو چو کھیار تھی شہ کا گھیہ۔
تهوں بوب موٹو یاں۔ تسین کیر کئ
ٹوکان ناٹھو۔ ڈیگیریں ٹیم تھی۔ بیری نیکیں۔
نیماشام آئ نہ یئ۔ یئ ایں وار پار خطا ہی۔

مون ماماں آ گاؤنڑی آشو۔ تسان نام جمال
آشو۔ جمال کاکہ ایں لکیٹ آ بیرے آش۔ این
بیرے تقریباً ست اج کالیں آش۔ آ دوس این
بیرے ایں یئ منو اوں میں بیرے یہ آج بار

بھیش. جمال کاکہ ایں ایسے تپوس کیر اوں میں بیرے تو کہنے تھی. بیری ارو بئ مئ پیرہ نیت. یہ موٹو ہندوستانہ لکھی چنگل مئ تھی. کان ساتھ مئ نیتھ دوبیش دوس مئ گیل نہ کھیش. دوئ بیش دوسہ باد مئ پیرین گیل کھیئ ترے یہ پا پیر ہی. موٹو ماں یا گان کئ طم ناٹھو. ماؤ شو اولاد تھو. میں کیر کئ پریشانی نہ کرا۔ یہ بار خوشحال تھی.

چھمینی ما تپوس کیر پرہ کئ پتھ نہ شت. جھیم ہو بوب یائی ترے ایسے قصہ کیر. اون یہ بار بیلیگ آش. بیری مئ کھار پھر شا کہ تلیش. بیرے آآ ایساتائی پتھ ناٹھو. جمال کاکہ پا تمام رات کہ گیرو پرہ کئ بام نہ لود. کنیک دوس گیرو پرہ کئ پتھ نہ شت. نوم دش دوسہ باد اسوں پا طم قات ہو. چون کالہ باد ایں بیرے پیر ہو تئ دی آ ایس رہ

سنگ

چُنڑیل: نادر خان، اے ٹی، اشو میلتان

دیانش. وخت لنگوگ ده اکثر اتهان ملکیں اکثار حالات خراب بوینش. تھوکو اتهان سنگ دا گال تانی ارادا مئ نوٹونش. سنگ گینال اسان طمع آشنش. نتیجہ ایں ہوانش. اسوں آک دی مئ خرابی وینش. جولاگ آخر مرگ او مار ترے دوئ خاندان ان تعلقیں خرابیاں موکہ بچنش.
حالات لنگوگ ما باد آجکل ایں رواج تقریباً ختم ہیت. تعلیماں وجآ تھی مزید اصلاح اوطنان ہوانت.

کوستانہ دموگ ویرہ تانی آ ثقافات ترے تمدن آش. تات مئ آج پا مختلف قسمائ جولاگ موجود تھو. ہنی جولاگ آجکل ختم ہوت. او تھار، پاٹ، پومآل کوچر ایں اوطنان آ رواج آشو. مختلف رواجونہ مئ آ رواج سنگ آش. سنگ بار میش ترے ناجائز آ رواج آش. آ میش دی میش کہ تیسین مالدیریاں وجآ تھی یا تسان ہوان ترے اثر رسوخاں وجآ تھی تاس کہ توباک، سنگاس، گور، گائی، کھیر وغیرہ دا تئ تاس کہ منش ارو ماں تھئ رہ سنگ ہو. این وجآ تھی سنگ گینال اتهان سنگ دا گالیں کیر تانی بیرے دی بھا نہ

ماتلو بٹ

چُنڑیل: لعل بادشاہ الفت، اترووز

سمہ آش. گل آباد محنتی آباد منی لکوٹ آلامہ مون کڑ آش. تھیں لامہ آ کڑ گوجران پا آش. ایں گوجرانگہ پا بار سلوق آش. ترے

مشہور مثل نوم کوستان مئ ماتلو بٹ کاناں کار اک چھلاں ہو ترے مثل کیران ارو ماتلو بٹاں قیصہ ہو. این نہ چھلم آ دیر یہ همن آ

که مئ میه چھاٹ پشانش. آ چھاٹ یمرو ما پو تو این پوگ کھوچہ گیرانت. نایاک خفه هوگ ترے هُب کر. تن نه آک کیر نه ئ دی خاخئ گھئ بوشیمه دِت آمشوتکه مان کھیریراٹ راکه یئ ترے یه زدہ بهاج. مئ تانی شیلاگال بھاگه تھیر دا شیمیرو ترے مان تانی بویں تنهی چھاٹ یاده ییگ کین مئ لیکیٹیره تانی بویں دیش ته. آج مان پا تنهیں بھاگ ره ییگ کاں بھاگ ره مون بویں ییش ته . یمرو واقعا ماتلوبٹ این متآل سیچ.

این چھله یه آ دوس شیکه یائ بشدلوں میں ایس رینگین یه مرو توکا رینگین. سارو تھوں ییه ماس لدی مکه نه دیئنت. مئ تانی یئ ما تپوس کیر سه ارو ماس کونیس مئ تھو . لنگی اپان که تل. مئ ته اسین تھیر نه گیس. ایں منو ترے مئ لیش گھئ دِت مون یئں تھوس وا یئ ترے رات داشت. مون یئ ارو تانی اکثار پو که یه خیرے نه کرینت خو خدائی میں این چھاٹ چھاٹ لوکوٹور شا گھیناگ. آشوم آ دوس یه یاگ بشدلوں میں ایس ھیئن ره بھئ رینگینت ترے تسان تھوس تھی رات وانت. تنهیں بھاگ ره پرار تھی کاں بھاگ ره مون یئاں تھوس ره میں تھیر تھی شیش ته . یمرو کچھاں ہو؟ سه ارو چھاٹ پو امیرزادا تانی ایسین کیر مان تھوس پھوٹائی. یمرو پئے خفه مو ہو. ائ مون ییان بدآل تھئ ره دروش آج لیس. ماتلو بٹ کن کھیکی کیش تنهیں چھله پھنسئ.

کوستینی آخ خورئ پا آش. ترے بار بدمیشی این عمر لنگانش. اکثر تانی لامہ پا کیبریٹہ ڈاکه دا خریش پریش گرنش. ایناں چھله سمه پا سه که کار نه کرنش. تسوں گھنار آ بوب آش. سه ٹمنش تسان پو امیرزادہ ئ للالئ گرنش ترے شیٹہ تانی یئ او بوب که بار لال آش. آ دوس مئ تسوں بوب ما تھی تپوس کیر یمرو چھان این پو بار یار باش تھو تھا سه ئ شیٹہ نه رنگت. سه مکه ارو مان بچئ کاس ما گیلہ کرم مئ او میں ایسہ تانی ییو بویں قدر نه کیش. تیتهی آج ما سه پا تنهی چھاٹ ھوانت. این منی تن ایچ اسوم پوں کا ارو یه تانی قیصہ کرم. یه تانی لکی ٹیرہ ییو بوب ره بار نازمین آش. آ دوس کٹو چارو که مون بوب گاش یه پا تأس سه سیت گاش. کٹو دیئل اورینی کرنش. مون بوب مکه روش مئ گا. مئ شی ما تھی آ بٹول گھئ دیت ترے آمشوتکہ شنگاں تو پھر کھیکیراٹ ره یئ. مون بوب زدہ بھااش. تن کھیریراٹ گشی ارو چو ترے خدائی چھاٹ پوٹ پا تھکہ این چھله زار کرئ. دُنایاں دوس لنگو. پار مان نایاک مکه ارو چھان این پو کار نه کرنت. تمامی دوس که ھیکا گرنت. آس گھئ یه اؤں خاخئ ده این پوگ ڈڑ په ڈڑہ گرائی. یه آس که دوبیش روپیئ دیاڑی دم . مئ آس بادرنا یمرو مان امیرزادہ یه این ٹم اوپئٹ تھو. تو آس کر. مئ آس گھئ یا ٹمہ شائی. سه ٹم کرنش یه تأس